

TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU APRĪTE 2008.gada 1.ceturksnis

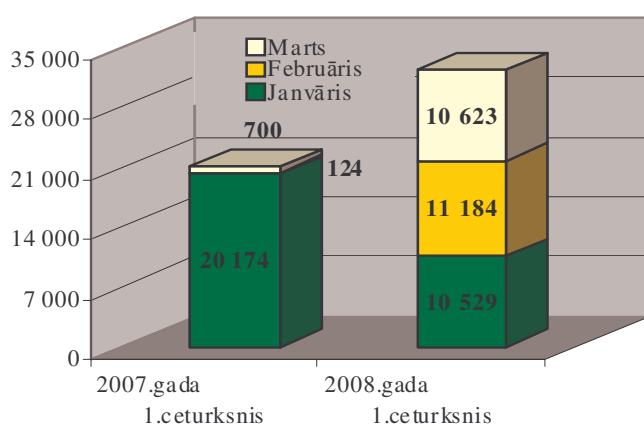
1. Akcīzes nodokļa ieņēmumi

2008.gadā par tabakas izstrādājumiem **plānots iekasēt** akcīzes nodokli **Ls 106,25 milj.** apmērā, kas ir par 43% vairāk kā 2007.gada faktiskie nodokļa ieņēmumi. Nodokļa ieņēmumu plāns tika sastādīts, ņemot vērā kārtējo un salīdzinoši būtisko akcīzes nodokļa likmes palielinājumu cigaretēm ar šī gada 1. janvāri.

Ja 2007.gada vidējie akcīzes nodokļa ieņēmumi mēnesī sastādīja Ls 6,2 milj., tad šogad, lai sasniegtu gadā plānoto ieņēmumu apjomu, **vidēji mēnesī jāiekasē Ls 8,85 milj.**

1.attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumi (tūkst. Ls)

2008.gada pirmajā ceturksnī iekasēti **Ls 32,3 milj.**, kas ir par Ls 11 milj. jeb par 54% vairāk kā pērnā gada attiecīgā perioda ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem.

Akcīzes nodokļa ieņēmumu plāns, kas šī gada pirmajam ceturksnim bija Ls 26,5 milj., ir pārsniegts par 30%. Tāpat par 30% ir nodrošināta gada plāna izpilde.

Lielā diference starp šī un pērnā gada ieņēmumiem mēnešu griezumā saistāma ar izmaiņām likumā „Par

akcīzes nodokli”, kuras nodokļa likmju izmaiņu gadījumā nosaka veikt obligātās inventarizācijas, valsts budžetā nomaksājot akcīzes nodokļa likmju starpību.

Akcīzes nodokļa likmju paaugstināšanas plāns cigaretēm (skatīt tabulu) tika sastādīts ar mērķi līdz 2009.gada 1.janvārim sasniegt Eiropas Savienības direktīvā noteikto minimālo nodokļa likmi:

Tabakas izstrādājumu veids	2006.gada 1.janvāris	2007.gada 1.janvāris	2007.gada 1.jūlijs	2008.gada 1.janvāris	2009.gada 1.janvāris
Cigaretēm (Ls par 1000 cigaretēm)	7,6+14,8%*	8,4+19,2%*	10+25%*	17,8+32,2%*	22,5+34,5%*
Cigāri un cigarillas (Ls/1000 gab.)	11	11	11	11	11
Smēķējamai tabakai (Ls/kg):					
Smalki sagrieztai tabakai cigarešu uztīšanai	21	23	23	23	23
Citai smēķējamai tabakai	14	14	14	14	14

* procenti no maksimālās mazumtirdzniecības cenas

Piemērojamā akcīzes nodokļa likme un tās izmaiņas visbūtiskāk ietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus par tabakas izstrādājumiem. Cigaretēm (no kurām ieņēmumi sastāda 99% no akcīzes nodokļa ieņēmumiem par tabakas izstrādājumiem) nodokļa likme sastāv no divām daļām – pamatlikmes, kas noteikta par konkrētu cigarešu daudzumu un pievienotās likmes, kas noteikta procentuālā izteiksmē un kas atkarīga no konkrētās cigarešu markai noteiktās maksimālās mazumtirdzniecības cenas.

Saskaņā ar likumu „Par akcīzes nodokli” maksimālā mazumtirdzniecības cena ir cigarešu mazumtirdzniecības cena ar visiem nodokļiem, kuru norāda uz akcīzes nodokļa markas un kuru konkrētām cigaretēm nosaka importētājs, akcīzes preču noliktavas turētājs Latvijas Republikā vai citas dalībvalsts noliktavas turētāja vai pārsūtītājtirgotāja ieceltais nodokļa maksātāja pārstāvis, pasūtot akcīzes nodokļa markas šīm cigaretēm. Likums aizliedz Latvijas Republikā realizēt cigaretes par cenu, kas ir augstāka par konkrēto cigarešu maksimālo mazumtirdzniecības cenu, kas kopā ar norādi par cigarešu skaitu paciņā, ir norādīta uz akcīzes nodokļa markas.

Gadījumā, kad nav zināma maksimālā mazumtirdzniecības cena, nodokļa aprēķina vajadzībām izmanto valstī noteikto vispieprasītāko mazumtirdzniecības cenu, kas pēc būtības ir tāda maksimālā mazumtirdzniecības cena, kuru ražotāji un importētāji visvairāk ir noteikuši iepriekšējā gada laikā un par kurām ir pieprasītas akcīzes nodokļa markas un samaksāts akcīzes nodoklis. Saskaņā ar likuma „Par akcīzes nodokli” 30.panta pirmo daļu, katru gadu vispieprasītāko mazumtirdzniecības cenu cigaretēm nosaka Valsts ieņēmumu dienests.

Sakarā ar ikgadējo akcīzes nodokļa likmes palielinājumu, šogad paaugstinājās arī vispieprasītākā mazumtirdzniecības cena cigaretēm, kas no 2008.gada 1.februāra ir noteikta Ls 42 par 1000 cigaretēm, jeb Ls 0,84 par paciņu ar 20 cigaretēm.

Ar 2008.gada janvāri noteikts līdz šim visstraujākais nodokļa likmes pieaugums, vienlaikus likumdošanā tika iestrādāta norma par obligāto inventarizāciju veikšanu visās tabakas izstrādājumu realizācijas vietās. Inventarizāciju mehānisms nodrošināja piemērojamo likmju starpības nomaksu valsts budžetā apstiprinātajiem tirgotājiem un vairumtirgotājiem līdz 15.janvārim, savukārt mazumtirgotājiem – līdz 15.februārim.

Normatīvās izmaiņas, kas reglamentē akcīzes nodokļa likmju izmaiņu un vienlaikus obligāto inventarizāciju veikšanu tabakas izstrādājumu realizācijas vietās ir **radījušas virkni pozitīvu izmaiņu** akcīzes nodokļa tabakas izstrādājumiem iekasēšanas procesā:

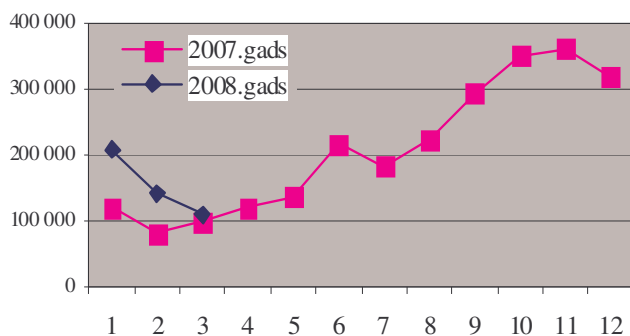
- 1) līdzsvaroti akcīzes nodokļa ieņēmumi mēnešu griezumā (skat. 2.pielikumu);
- 2) valsts budžetā papildus ikmēneša ieņēmumiem ieskaitīti līdzekļi par uzkrājumiem – šī gada pirmajos 2 mēnešos Ls 2,5 milj., kas līdz šim nodokļa likmju izmaiņu gadījumā vispār netika iekasēti;
- 3) līdzsvaroti cigarešu realizācijas apjomi, kas novirzīti patēriņam Latvijā, jo vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības vietās vairs netiek veidoti uzkrājumi 4-5 mēnešu patēriņam, kā tas tika novērots pēdējos gados;
- 4) veicināti godīgas konkurences apstākļi starp komersantiem, jo akcīzes nodokļa starpība jāmaksā par visām precēm, kas izlaistas patēriņam Latvijas iekšējā tirgū, un visos preču aprites posmos.

2. Tabakas izstrādājumu ražošana

Latvijā marta beigās bija trīs akcīzes preču noliktavu turētāji, kuriem ir tiesības veikt tabakas izstrādājumu ražošanu. Līdz šim valstī tiek ražotas tikai cigaretes. 2008.gada pirmajā ceturksnī praktiski visu saražoto cigarešu apjomu nodrošinājusi SIA „Scandinavian Tobacco”.

2.attēls

Saražotais cigarešu apjoms (tūkst.gab.)

2008.gada 1.ceturksnī Latvijā kopumā saražoti **457,7 milj. cigarešu**, kas ir par 53% vairāk kā 2007.gada attiecīgajā periodā.

No vietējā ražojuma cigarešu apjoma Latvijas tirgum tika novirzīta tikai nedaudz vairāk kā ceturtdaļa produkcijas, pārējā tika izvesta no Latvijas. Jāpiebilst, ka pērnā gada 1.ceturksnī vietējā ražojuma cigaretes vietējā tirgū netika novirzītas vispār iepriekš izveidoto uzkrājumu dēļ.

24% no saražoto cigarešu apjoma sastāda cigarešu marka „Los Angeles”, otro un trešo pozīciju ieņem „Main” un „Wall Street” ar attiecīgi 23% un 18%.

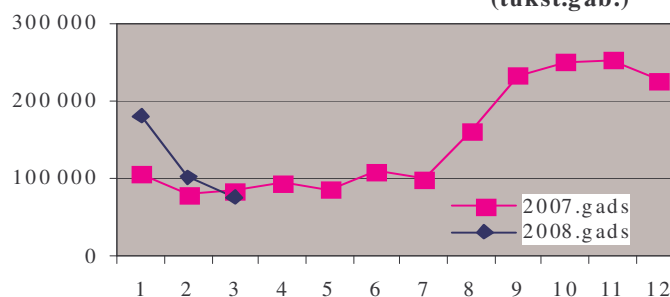
3.attēls

2008.gada pirmajā ceturksnī no Latvijas tika izvesti **360 milj.** saražoto cigarešu, kas sastāda 79% no visa šajā periodā Latvijā saražoto cigarešu apjoma.

Izvesto cigarešu apjoms par 33% pārsniedz 2007.gada attiecīgā perioda līmeni. No izvestā apjoma 81% tika nosūtītas uz ES dalībvalstīm, bet pārējās eksportētas uz trešajām valstīm.

Visvairāk cigarešu izvests uz Dāniju – 54% no visa apjoma, tai seko Polija un Izraēla ar attiecīgi 20% un 16%. Populārākā izvesto cigarešu marka ir „Los Angeles” ar 30% no visa izvesto cigarešu apjoma.

Latvijā ražoto cigarešu izvešana (tūkst.gab.)

3. Tabakas izstrādājumu ieviešana un imports

2008.gada marta beigās Latvijā 25 komersantiem bija spēkā esošas licences akcīzes preču noliktavu turētāju darbībai un vienam komersantam licence apstiprināta tirgotāja darbībai. Šajā periodā ievestos/importētos tabakas izstrādājumus brīvā apgrozījumā patēriņam izlaida 16 komersanti.

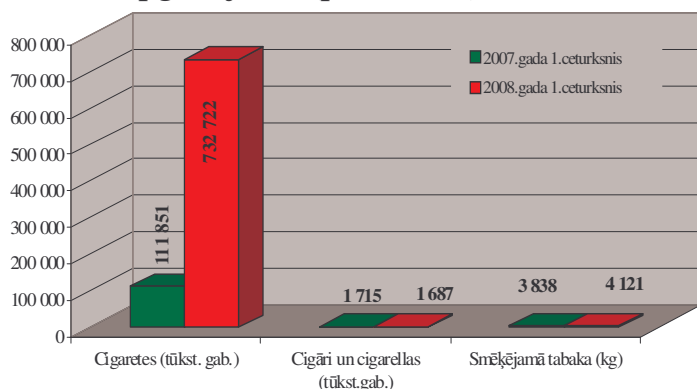
Informācija par komersantiem, kuri veic komercdarbību muitas zonā, apgādājot kuģus, lidmašīnas, kā arī veic darbību kā beznodokļu veikali, kopējos apjomos netiek iekļauta, jo to darbība neietekmē iekšzemes tirgus situāciju.

2008.gada 1.ceturksnī akcīzes preču noliktavās Latvijā ievesti **1988,4 milj.** cigarešu, **647 tūkst.** cigāru un cigarillu, kā arī **3586 kg** smēķējamās tabakas.

No akcīzes preču noliktavām uz citām valstīm šajā periodā tika izvesti 1215,9 milj. cigarešu, savukārt brīvam apgrozījumam patēriņam Latvijā izlaisti 732,7 milj. ievesto/importēto cigarešu, 1687 tūkst. cigāru un cigarillu, kā arī 4121 kg smēķējamās tabakas.

4.attēls

Ievestā/importētā produkcija, kas laista brīvā apgrozījumā (patēriņam)

Brīvam apgrozījumam izlaisto cigarešu apjoms **2008.gada pirmajā ceturksnī** 6,5 reizes pārsniedz 2007.gada attiecīgā perioda rādītāju, jo pērnā gada sākumā brīvam apgrozījumam tika izlaists salīdzinoši pavisam neliels cigarešu apjoms, kas bija kā sekas 2006.gada beigās izveidotajiem lielajiem cigarešu uzkrājumiem tirdzniecības vietās.

Ievesto/importēto cigāru un cigarillu apjomi, kas laisti brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā, 2008.gada pirmajos divos mēnešos salīdzinājumā ar 2007.gada attiecīgo periodu ir samazinājušies par 2%, bet smēķējamās tabakas apjomi pieauguši par 7%.

4. Kopējā tabakas izstrādājumu realizācija Latvijā

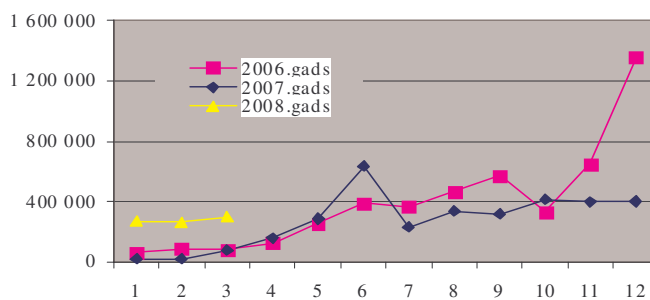
Par kopējo tabakas izstrādājumu realizāciju valstī šajā pārskatā tiek uzskatīta tabakas izstrādājumu ražotāju un ievestās no ES dalībvalstīm un importētās no trešajām valstīm produkcijas novirzīšana izplatīšanai patēriņam Latvijā.

5.attēls

2008.gada pirmajā ceturksnī kopumā brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā izlaisti **837,5 milj. cigarešu**, kas ir 6,5 reizes vairāk kā 2007.gada attiecīgajā periodā (skat. 3.pielik. 2.tabulu).

Vienlaikus 2008.gada pirmajā ceturksnī Latvijā realizēti **1701 tūkst.gab.** cigāru un cigarillu, kā arī **4289 kg** smēķējamās tabakas.

Kopējais cigarešu apjoms, kas laista brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā (tūkst.gab.)

Pēdējos gados brīvā apgrozījumā izlaisto cigarešu apjomi neatspoguļoja reālo tabakas izstrādājumu patēriņu Latvijā, jo cigarešu aprīte Latvijas tirgū tika veidota, ņemot vērā valstī realizēto akcīzes nodokļa politiku, kad katru gadu līdz 2009.gadam pakāpeniski tiek palielināts cigaretēm piemērojamais akcīzes nodoklis. Rezultātā realizācijas apjomu svārstības bija adekvātas uzkrājumu veidošanas principiem, un atkarībā no izveidotajiem uzkrājumu apjomiem bija pieļauta iespēja izvairīties no akcīzes nodokļa maksāšanas atbilstoši valstī noteiktajai likmei.

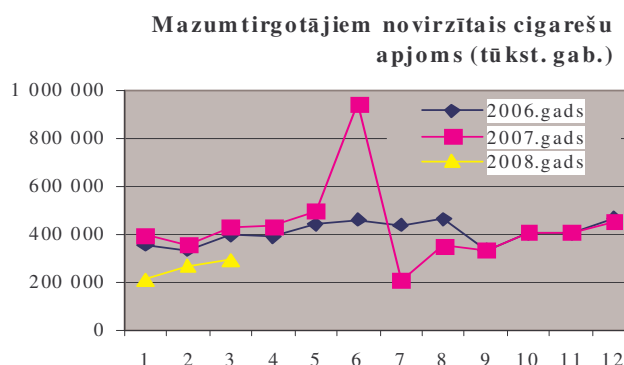
Grozījumi likumā „Par akcīzes nodokli”, kas nosaka obligāto inventarizāciju veikšanu nodokļa pārrēķinu veikšanai, pietuvina brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā izlaistos apjomus atbilstoši tabakas izstrādājumu patēriņa tendencēm.

Kā tirgus attīstības tendences būtisks raksturojošais rādītājs ir tabakas izstrādājumu **patēriņš** valstī, tas ir daudzums, kas **novirzīts realizācijai mazumtirdzniecības tīklā**. 2008.gada pirmajā ceturksnī mazumtirdzniecībai novirzīti **769,7 milj. cigarešu**, kas ir **par 35% mazāk** kā 2007.gada attiecīgajā periodā, kad mazumtirgotājiem tika novirzīti 1184,9 milj. cigarešu.

Patērētāju vidū populārākās ir „Marlboro”, „Winston” un „Monte Carlo” markas cigaretes. Pārējo cigarešu realizācijas apjomus, kā arī lielākos tabakas izstrādājumu ražotājus un importētājus skatīt *4.pielikumā*.

6.attēls

Mazumtirdzniecībai novirzīto apjomu samazinājums vērojams arī attiecībā pret 2007.gada vidējo mēneša rādītāju – par 436 milj. cigarešu jeb par 41%, kam par pamatojamu jāmin ieviestajās obligātajās inventarizācijas sakarā ar akcīzes nodokļa likmju maiņu. Tabakas izstrādājumu mazumtirgotāji, kuriem obligātās inventarizācijas saskaņā ar likumā „Par akcīzes nodokli” noteikto bija jāveic

pēc stāvokļa uz 1.februāri, neveidoja nesamērīgus cigarešu uzkrājumus, jo:

1) janvārī bija vēl iespēja tirgot iepriekšējā gadā saņemtās cigaretes par vecajām, būtiski zemākajām, cenām (aptuveni 82% no janvārī mazumtirdzniecībā realizētajām cigaretēm tirgotas par iepriekšējā gada cenām);

2) mazumtirgotāji centās maksimāli samazināt inventarizācijās apkopojamo preču daudzumu;

3) mazumtirgotāji centās pēc iespējas samazināt iespējamās izmaksas, kas rastos, nomaksājot valsts budžetā starpību starp veco un jauno akcīzes nodokļa likmi par visām mazumtirdzniecībā uz 1.februāri esošajām cigaretēm.

Kopējās tendences liecina, ka mazumtirdzniecībai novirzīto cigarešu apjomi pēdējos gados palielinājās par 7 līdz 8% gadā. Ņemot vērā, ka cigarešu cenas 2008.gada ir būtiski augstākas kā iepriekšējos gados, ir iespēja, ka šogad samazināsies tabakas izstrādājumu patēriņa kāpuma tempi.

Savukārt akcīzes nodokļa ieņēmumi būs būtiski lielāki kā iepriekšējos gados sakarā ar akcīzes nodokļa likmju palielinājumu, kura galvenais mērķis tomēr ir tabakas un tās izstrādājumu kā veselībai kaitīgu vielu patēriņa samazināšana.